

Aktuality z Evropské unie od Stálého zastoupení ČAK v Bruselu

(březen 2024)

★ Manifest Rady evropských advokátních komor (CCBE) před volbami do Evropského parlamentu

S ohledem na volby do Evropského parlamentu v roce 2024 a na příští Evropskou komisi vyzývá CCBE formou manifestu orgány Evropské unie, aby ve svých politických programech upřednostnily pět klíčových bodů, které jsou zásadní pro zajištění základu spravedlivého a účinného soudního systému, který dodržuje zásady spravedlnosti, základních práv a právního státu. Těchto pět klíčových bodů, které CCBE v manifestu podrobněji rozebírá, zahrnuje: nutnost zajistit, aby se legislativní proces EU řídil normami, které mají pozitivní dopad na výkon spravedlnosti; přiměřené zdroje pro soudní systém; účinný a dobře zajištěný systém právní pomoci; komplexní vzdělávání advokátů; řádné uplatňování procesních záruk v trestních věcech. V době, kdy dodržování zásad právního státu nelze považovat za samozřejmost, je více než kdy jindy důležité proměnit závazky v konkrétní úsilí o vytvoření justičního rámce, který bude spravedlivý, bude odrážet hodnoty EU a bude pevně zakotven v evropském právním systému a procesu spolupráce.

Manifest CCBE je k dispozici v angličtině zde:
<https://online.fliphtml5.com/anccs/bmfw/#p=2>

★ Bulharsko a Rumunsko jsou nyní součástí Schengenu

Dne 31. března se Bulharsko a Rumunsko staly členy Schengenského prostoru. V obou členských státech budou platit schengenská pravidla včetně vydávání schengenských víz a budou zrušeny kontroly na vnitřních vzdušných a námořních hranicích. Rada EU bude nyní muset přijmout rozhodnutí, aby stanovila datum zrušení kontrol na vnitřních pozemních hranicích mezi Bulharskem, Rumunskem a ostatními zeměmi schengenského prostoru. Komise bude i nadále poskytovat veškerou potřebnou podporu předsednictví Rady, aby bylo zajištěno, že rozhodnutí o pozemních hranicích bude moci být přijato v roce 2024.

Podrobnější informace jsou k dispozici v angličtině zde:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_1722

Komisař pro spravedlnost Reynders dočasně uvolněn z práce kvůli kandidatuře na pozici Generálního tajemníka Rady Evropy

Komisař Reynders informoval předsedkyni von der Leyenovou, že Výbor ministrů Rady Evropy jej 25. března doporučil Parlamentnímu shromáždění této organizace na post generálního tajemníka, a požádal o neplacené volno po dobu kampaně od 25. dubna do dne zvolení nového generálního tajemníka Rady Evropy. S ohledem na závazek komisaře Reynderse, že se do 25. dubna zdrží přímé i nepřímé účasti na jakékoli činnosti související s volební kampaní a že zajistí, aby žádná taková činnost nebyla prováděna jeho jménem, jakož i na jeho ujištění, že přijme veškerá další opatření, která mohou být nezbytná k tomu, aby se předešlo jakémukoli dojmu střetu zájmů, mu předsedkyně udělila neplacené volno, přičemž zdůraznila, že během tohoto období se nadále uplatňují příslušná ustanovení Smluv a Kodexu chování členů Komise. Předsedkyně zejména zdůraznila povinnost nevyužívat v tomto období lidské ani materiální zdroje Komise, povinnost nadále dodržovat zásady důvěrnosti a koležiality, jakož i obecné povinnosti stanovené v čl. 2 odst. 2 a 5 kodexu chování.

Podrobné informace jsou k dispozici v angličtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/statement_24_1769

Vize EU pro venkovské oblasti

Venkovské oblasti EU pokrývají 83 % území EU a téměř 1 ze 3 Evropanů žije ve venkovských oblastech. V červnu 2021 stanovila Evropská komise po rozsáhlých konzultacích dlouhodobou vizi pro venkovské oblasti EU do roku 2040. V zájmu dosažení stanovených cílů se Komise zavázala zahájit pakt o venkově s cílem mobilizovat veřejné orgány a zúčastněné strany, aby jednaly v souladu s potřebami a ambicemi obyvatel venkova. Zavedla rovněž akční plán EU pro venkov, jehož součástí je 30 opatření, jež má Komise provést v celé řadě oblastí politiky EU.

Zpráva Komise z 27. března je první zprávou o provádění vize pro venkov, která nabízí první pohled na dosavadní pokrok a úvahy o budoucích směrech. Mezi hlavní úspěchy dosavadní dlouhodobé vize patří: spuštění platformy pro oživení venkova; zahájení 60 projektů v oblasti výzkumu a inovací na venkově s rozpočtem 253 milionů EUR, které přímo přispívají k rozvoji venkovských oblastí; podpora provádění iniciativy LEADER a vedení přibližně 150 komunit k vytváření inteligentních vesnic; vyčlenění celkové částky 23,5 miliardy EUR na granty a půjčky pro oblasti s nedostatečným pokrytím; zlepšení venkovské mobility a plánování cestovního ruchu prostřednictvím specializované evropské sítě pro venkovskou mobilitu; vytvoření poradenského centra venkovského energetického společenství; podpora čtyř specializovaných projektů na pomoc rozvoji sociální ekonomiky ve venkovských oblastech; zvýšení dostupného počtu datových souborů pro venkovské oblasti a přístupu k příslušným údajům o venkově; a spuštění souboru nástrojů pro venkov s cílem usnadnit venkovským

oblastem přístup k finančním prostředkům EU a optimální kombinaci s finančními prostředky EU pro venkovské oblasti.

Podrobnější informace jsou k dispozici v angličtině zde: https://rural-vision.europa.eu/rural-vision/long-term-vision-eus-rural-areas-key-achievements-and-ways-forward_en

Komise představila plány pro evropský diplom

Komise dne 27. března předložila tři iniciativy na podporu nadnárodní spolupráce mezi vysokoškolskými institucemi, jejichž konečným cílem je vytvoření evropského diplomu. Dobrovolný společný evropský diplom by pro studenty i vysokoškolskou komunitu znamenal velký přínos. Podpořil by vzdělávací mobilitu v rámci EU a posílil by průřezové dovednosti studentů. Pomohl by také uspokojit poptávku na trhu práce a zvýšit atraktivitu absolventů pro budoucí zaměstnavatele. To by pak lákalo studenty z celého světa, což by dále posilovalo evropskou konkurenceschopnost. Uvedené tři iniciativy se zaměřují na vyřešení právních a administrativních bariér, které na partnerských univerzitách dosud bránily zřízení konkurenceschopných společných studijních programů na bakalářské, magisterské nebo doktorandské úrovni. Návrhy staví na institucionální autonomii univerzit a akademické svobodě, ale přitom plně respektují kompetence členských států a regionálních samospráv v oblasti vysokoškolského vzdělávání. Dnes představený plán pro evropský diplom připravuje půdu pro nový typ společného programu, který bude poskytován na dobrovolné bázi na národní, regionální nebo institucionální úrovni a na základě společných kritérií dohodnutých na evropské úrovni. Ve sdělení je navržena konkrétní cesta spolupráce mezi členskými státy EU a vysokoškolským odvětvím směrem k vytvoření evropského diplomu, který bude automaticky uznáván v celé EU. S ohledem na různorodost systémů vysokoškolského vzdělávání v Evropě navrhuje Komise postupné přibližování členských států k evropskému diplomu, prostřednictvím tzv. přípravné evropské značky a nového typu kvalifikace – evropského diplomu. V roce 2025 hodlá Komise v rámci programu Erasmus+ zahájit projekty „cest k evropskému diplomu“, které členskými státy a jejich akreditačním agenturám a agenturám pro zajišťování kvality, univerzitám, studentům a ekonomickým a sociálním partnerům poskytnou finanční pobídky.

Podrobné informace jsou k dispozici v angličtině zde: <https://education.ec.europa.eu/news/commission-presents-a-blueprint-for-a-european-degree>

Komise zveřejnila v rámci aktu o digitálních službách pokyny ke zmírnění systémových rizik on-line pro volby

Komise dne 26. března zveřejnila pokyny k doporučeným opatřením pro velmi velké online platformy a vyhledávače ke zmírnění systémových rizik on-line, která mohou mít dopad na integritu voleb, s konkrétními pokyny pro nadcházející volby do Evropského parlamentu v červnu. Podle aktu o digitálních službách mají určené služby

s více než 45 miliony aktivních uživatelů v EU povinnost zmírnit rizika spojená s volebními procesy a zároveň chránit základní práva, včetně práva na svobodu projevu.

Cílem pokynů je: posílit interní procesy, mimo jiné zřízením interních týmů s odpovídajícími zdroji, s využitím dostupných analýz a informací o místních rizicích specifických pro daný kontext a o využívání jejich služeb uživateli k vyhledávání a získávání informací před volbami, v jejich průběhu a po nich; provádět opatření ke zmírnění rizik specifických pro volby přizpůsobená každému jednotlivému volebnímu období a místnímu kontextu jako jsou iniciativy v oblasti mediální gramotnosti, přizpůsobení doporučujících systémů s cílem posílit postavení uživatelů, omezení zpeněžování a virality obsahu, který ohrožuje integritu volebních procesů. Kromě toho by politická reklama měla být jasně označena v očekávání nového nařízení o transparentnosti a cílení politické reklamy. Zvláštní zmírňující opatření musí být přijaty v souvislosti s generativní UI.

Podrobné informace jsou k dispozici v angličtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1707

Nástroj EU pro technickou podporu – vybrané projekty členských států

Komise dne 26. března vybrala nové kolo 170 projektů v rámci Nástroje pro technickou podporu s cílem podpořit členské státy při navrhování a provádění celkem 307 reforem v roce 2024, které posílí konkurenceschopnost, odolnost a modernizaci členských států, včetně reforem v oblasti justice. Nástroj pro technickou podporu je nástroj EU založený na poptávce, který orgánům členských států, které každoročně žádají o podporu, poskytuje odborné znalosti přizpůsobené konkrétním potřebám. Nemá podobu finanční podpory, ale spočívá v poskytování vysoce kvalitních a přizpůsobených odborných znalostí a znalostí a může mít podobu strategického nebo technického poradenství, studií posuzujících potřeby reforem, odborné přípravy nebo misí odborníků v dané zemi. Součástí nástroje je tedy individuálně uzpůsobená technická podpora s cílem pomoci jim navrhnout a provést reformy, které potřebují, a naplňovat tak vnitrostátní priority a priority EU v praxi. Reformy budou i nadále upřednostňovat modernizaci orgánů veřejné správy členských států v souladu se sdělením Komise o posílení evropského správního prostoru (ComPAct), které bylo přijato na konci roku 2023.

V roce 2024 bude Nástroj pro technickou podporu podporovat výměny státních zaměstnanců v rámci iniciativy pro spolupráci veřejné správy (PACE), což je iniciativa zahájená na podporu vzájemného učení mezi úředníky z různých členských států. 31 % vybraných reforem se zaměří na přechod na hospodářství s nulovými čistými emisemi. 27 % vybraných reforem se týká digitální transformace - jak může umělá inteligence pomoci bezpečně a účinně zpracovávat údaje v oblasti sociálního zabezpečení, sociálního zabezpečení a zaměstnanosti, a jak mohou zajistit, aby orgány veřejné správy prosazovaly rovnost žen a mužů a zároveň využívaly prvky umělé inteligence. Nástroj pro technickou podporu se bude rovněž zabývat digitální finanční gramotností s cílem pomoci členským státům a občanům přizpůsobit se

rostoucímu využívání digitálních kanálů k dokončení složitých finančních transakcí, jako jsou úspory, důchody a investice. Nástroj pro technickou podporu z roku 2024 rovněž řeší a zmírňuje dopad demografických změn v několika odvětvích, jako jsou systémy zdravotnictví a sociálního zabezpečení, migrace a veřejná politika a sestavování rozpočtu.

Podrobnější informace o vybraných projektech ČR jsou k dispozici v angličtině zde: https://reform-support.ec.europa.eu/our-projects/country-factsheets/czechia_en

Akční plán Komise pro řešení nedostatku pracovních sil a dovedností

Komise dne 20. března předložila akční plán pro řešení nedostatku pracovních sil a dovedností a navrhuje spolupracovat s členskými státy a sociálními partnery na řešení těchto problémů v nadcházejících měsících a letech. Akční plán je součástí strategie EU na posílení její konkurenceschopnosti a zvýšení její hospodářské a sociální odolnosti.

Ve všech členských státech bezmála deset let narůstá nedostatek pracovních sil a dovedností. Důvodem jsou demografické změny, poptávka po nových dovednostech v souvislosti s technologickým rozvojem a ekologickou a digitální transformací, snaha o další rozvoj vlastního průmyslu, potřeby v oblasti obrany a bezpečnosti a výzvy týkající se pracovních podmínek v některých odvětvích a lokalitách. Komise určila 42 „nedostatkových“ profesí, přičemž mezi členskými státy existují určité rozdíly.

Podrobnější informace včetně seznamu nedostatkových profesí a návrhu nařízení jsou k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_1507

Komise připravuje předvstupní reformy a přezkumy předvstupní politiky

Komise dne 20. března přijala sdělení o předvstupních reformách a přezkumech předvstupní politiky. Tento dokument je příspěvkem k probíhající diskusi o vnitřních reformách, které bude EU muset provést v oblasti politik, rozpočtu a správy věcí veřejných, aby se připravila na rozšířenou Unii. Zabývá se důsledky rozšířené EU ve čtyřech hlavních oblastech – hodnoty, politiky, rozpočet a správa věcí veřejných

Podrobnější informace jsou k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_1568

Opatření Komise ke zlepšení kvality stáží v EU

Evropská komise dne 20. března zveřejnila opatření a navrhuje zlepšit pracovní podmínky stážistů, včetně odměňování, inkluzivnosti a kvality stáží v EU. Iniciativa zahrnuje návrh směrnice o zlepšení a prosazování pracovních podmínek pro stážisty a boji proti zakrývání řádných pracovních poměrů stážemi a návrh na novelizaci

doporučení Rady k rámci kvality stáží z roku 2014 s cílem řešit otázky kvality a inkluzivnosti, jako je spravedlivé odměňování a přístup k sociální ochraně. Odhaduje se, že v roce 2019, což je poslední rok, pro který jsou dostupné spolehlivé údaje, bylo v EU 3,1 milionu stážistů. Přibližně polovina všech stážistů (1,6 milionu) se účastnila placené stáže.

Navrhovaná směrnice pomůže členským státům při zlepšování a prosazování kvalitních pracovních podmínek pro stážisty, jakož i v boji proti zakrývání řádných pracovních poměrů stážemi. Posílené doporučení Rady se vztahuje na všechny stážisty bez ohledu na jejich zaměstnanecký status, včetně stáží, které jsou součástí učebních plánů formálního vzdělávání a odborné přípravy, a stáží, které jsou povinné pro přístup ke konkrétním povoláním. Mezi klíčové prvky novelizovaného doporučení Rady patří: doporučení spočívající ve spravedlivém odměňování stážistů; zajištění přístupu stážistů k odpovídající sociální ochraně, včetně odpovídajícího rozsahu v souladu s vnitrostátními právními předpisy daného členského státu; určení mentora, který bude stážistům poskytovat cílenou podporu a poradenství; podpora rovného přístupu k příležitostem stáží prostřednictvím oslovení osob ve zranitelném postavení a zajištění dostupnosti pracovišť pro stážisty se zdravotním postižením; umožnění hybridní práce a práce na dálku tím, že stážistům bude poskytnuto potřebné vybavení; zvýšení zaměstnatelnosti prostřednictvím dalšího profesního poradenství a pobídek pro poskytovatele stáží, aby po jejich skončení nabízeli stážistům pracovní místa v řádném zaměstnaneckém poměru.

Podrobnější informace jsou k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_1489

Evropský parlament a Rada dosáhly předběžné dohody ohledně prosazování pravidel silničního provozu přes hranice

Dne 13. března dosáhly Evropský parlament a Rada předběžné dohody ohledně usnadnění prosazování pravidel silničního provozu přes hranice. Stávající pravidla EU týkající se přeshraničního prosazování právních předpisů pomohla zvýšit dodržování pravidel bezpečnosti silničního provozu ze strany zahraničních řidičů. Nicméně v roce 2019 bylo přibližně 40 % přeshraničních trestných činů stále spácháno beztrestně, a to buď proto, že pachatel nebyl identifikován, nebo proto, že platba pokuty nebyla vymáhána. Dnešní dohoda se těmito otázkami zabývá novými ustanoveními, která zlepšují spolupráci mezi členskými státy. Kromě automatizované výměny informací mezi vnitrostátními orgány se zavádějí postupy vzájemné pomoci za účelem identifikace pachatele a vymáhání pokut. Kromě nejčastějších a nejzávažnějších přestupků, jako je překročení povolené rychlosti, řízení pod vlivem alkoholu a drog, bude spolupráce mezi vnitrostátními orgány zahrnovat také: nedodržení dostatečné vzdálenosti mezi vozidly, nebezpečné předjíždění, nebezpečné parkování, jízdu špatným směrem; nedodržování pravidel pro používání nouzových koridorů, nedodržování omezení přístupu vozidel souvisejících s bezpečností silničního provozu uplatňovaných na oblasti (školní zóny, pěší zóny a cyklistické pruhy) nebo použití přetíženého vozidla.

Podrobné informace jsou k dispozici v češtině zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_24_1401

Politická dohoda EP a Rady o evropském prostoru pro zdravotní data

Evropský parlament a Rada dosáhly dne 15. března politické dohody o evropském prostoru pro zdravotní data (EHDS), který je jedním z hlavních stavebních kamenů silné evropské zdravotní unie. Dohoda stanoví jasná pravidla pro využívání zdravotních dat pro lepší poskytování zdravotní péče, výzkum, inovace a tvorbu politik. Nové nařízení využije potenciál, který nabízí bezpečná a zabezpečená výměna, používání a opakované použití zdravotních dat, a zároveň zajistí plný soulad s vysokými standardy EU v oblasti ochrany údajů. Občané budou mít okamžitý a snadný přístup ke svým digitálním zdravotním datům bez ohledu na to, kde se nacházejí v EU. Zdravotničtí pracovníci budou mít přístup ke zdravotní dokumentaci pacienta, bude-li to nezbytné pro léčbu v jiném členském státě, což umožní rozhodování založené na důkazech, a to v plném souladu s pravidly EU pro ochranu údajů. EHDS rovněž vytváří silný právní rámec pro opakované použití zdravotních dat pro účely výzkumu, inovací a veřejného zdraví. Údaje pomohou rozvíjet životně zachraňující léčbu a personalizované léčivé přípravky, ale také zlepší připravenost na krizi, a to za přísných podmínek zabezpečení údajů a přístupu k nim a při dodržování základních práv.

Návrh nařízení a podrobné informace jsou k dispozici v angličtině zde: https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/european-health-data-space_en

Hodnocení Komise o pokroku oblasti migrace a azylu

Komise dne 12. března zveřejnila Sdělení o pokroku v oblasti migrace a azylu. Pakt o migraci a azylu představila Komise v září 2020. O čtyři roky později dosáhly Evropský parlament a Rada politické dohody o jedenácti vzájemně propojených právních předpisech. Reformy poskytnou nezbytný rámec k zajištění spravedlivého a účinného řízení migrace, které bude společné pro všechny členské státy EU. Cílem paktu je posílení zabezpečení vnější hranice EU - nelegální migranti budou registrováni a prověřováni z hlediska totožnosti, bezpečnosti a zdraví. Ve druhé fázi bude řízení na hranicích povinné pro osoby, které pravděpodobně nepotřebují ochranu, představují bezpečnostní riziko nebo uvádějí orgány v omyl. Členské státy budou muset mít nezbytnou kapacitu a odpovídající podmínky pro přijímání žadatelů o azyl i zpracování jejich žádostí. Budou platit silné právní záruky, přičemž z řízení na hranicích budou vyňaty nezletilé osoby bez doprovodu, pakliže nepředstavují bezpečnostní hrozbu. Všechny členské státy budou muset zajistit nezávislé sledování v zájmu dodržování základních práv na hranicích. Nová pravidla zavedou účinnější azylová řízení s kratšími lhůtami a přísnějšími pravidly pro žádosti, jež mají povahu zneužití, nebo následné žádosti. Tato pravidla jsou vyvážena významnými zárukami práv jednotlivců, včetně bezplatného právního poradenství ve všech řízeních. Zvláštní pozornost je věnována zranitelným skupinám zahrnujícím nezletilé osoby bez doprovodu, jakož i rodiny s dětmi. Nová pravidla rovněž stanoví celounijní normy pro podmínky přijímání a harmonizují kvalifikaci a práva osob požívajících mezinárodní ochrany. V Unii bude poprvé zaveden stálý mechanismus solidarity. Žádný členský stát nebude opomenut,

ocitne-li se pod tlakem. Zároveň se bude každý členský stát flexibilně podílet na solidárním úsilí a bude si moci zvolit, jakým způsobem solidaritu projeví. Systém bude rovněž zahrnovat účinná pravidla pro odhalování a prevenci druhotného pohybu.

Souběžně s úspěšnou reformou právního rámce pracovala Komise s agenturami EU v oblasti vnitřních věcí (Frontex, Europol, EUAA) intenzivně na podpoře členských států při řešení okamžitých potřeb prostřednictvím operativních a cílených opatření. Opatření zahrnují i správy hranic pomocí technologicky nejpokročilejšího systému správy hranic na světě. Zahrnuje to modernizaci Evropského systému ostrahy hranic (EUROSUR), plán pro připravenost na migraci a pro migrační krize a aktualizovaný Vízový informační systém. Přes 90 % nelegálních migrantů přichází do EU prostřednictvím převaděčů. Navrhovaný balíček opatření proti převaděčství z roku 2023 aktualizuje právní rámec, který vznikl před 20 lety, a posiluje úlohu Europolu v boji proti převaděčství. Nový plán pro navrácení obsahuje opatření, která mají podporovat členské státy při urychlení návratů a usnadňování reintegrace. K uspokojení daného procesu rovněž přispívá to, že se častěji využívá vzájemné uznávání rozhodnutí o navrácení. Rozvoj legální migrace musí jít ruku v ruce s posílenou spoluprací v oblasti zpětného přebírání osob. Podle článku 25a vízového kodexu Komise pravidelně posuzuje spolupráci třetích zemí v oblasti zpětného přebírání osob a podává zprávy Radě.

Podrobnější informace jsou k dispozici v češtině zde: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-life/migration-and-asylum/new-pact-migration-and-asylum_cs#documents

Rada přijala postoj k modernizaci digitálních nástrojů v právu obchodních společností

Dne 14. února přijala Rada postoj k pozměňující směrnici za účelem dalšího rozšíření a modernizace využívání digitálních nástrojů a procesů v právu obchodních společností. Nová pravidla si kladou za cíl usnadnit dostupnost údajů o obchodních společnostech, posílit důvěru ve společnosti a jejich transparentnost ve všech členských státech, zlepšit propojení mezi orgány veřejné správy a zredukovat administrativní zátěž společností a dalších zúčastněných stran v přeshraničních situacích. V důsledku návrhu Komise bude více informací o společnostech zveřejněno na úrovni EU prostřednictvím systému propojení obchodních rejstříků (BRIS). Cílem směrnice je zajistit, aby údaje o společnostech v obchodních rejstřících byly přesné, spolehlivé a aktuální. Nová pravidla rovněž omezí administrativní zátěž v přeshraničních situacích, když společnosti využívají podnikové informace z obchodních rejstříků. Návrh například odstraňuje formality, jako je povinnost opatřit podnikové dokumenty apostilou, a podporuje praxi, kdy se při zakládání dceřiných společností a poboček v jiném členském státě určité administrativní postupy uplatní pouze jednou. Zavádí rovněž vícejazyčné osvědčení společnosti EU, které se bude používat v přeshraničních situacích.

Podrobnější informace jsou k dispozici v češtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2024/02/14/digital-transformation-in-enterprises-council-adopts-position-on-upgrading-digital-company-law-tools/>

Rada se dohodla na postoji ke shromažďování a sdílení údajů týkajících se krátkodobých pronájmů ubytování

Rada EU se dne 2. března dohodla na mandátu k jednání (obecném přístupu) o nařízení o shromažďování a sdílení údajů týkajících se služeb v oblasti krátkodobých pronájmů ubytování, který je součástí pokračujícího úsilí o podporu vyváženého ekosystému cestovního ruchu v EU. Údaje od online platform, které působí na trhu s krátkodobými pronájmů, nejsou v současné době standardizovány z důvodu rozmanitosti pravidel a různých metod stanovených členskými státy. Rada podporuje vytvoření rámce pro shromažďování a sdílení údajů na úrovni EU, který bude zahrnovat i ustanovení, jež lépe zohlední registrační systémy, které již v členských státech existují. Podle nových pravidel budou muset členské státy, které vyžadují údaje od platform, zřídit vnitrostátní „jednotné digitální kontaktní místo“ pro přenos údajů mezi online platformami pro krátkodobé pronájmů a orgány veřejné moci.

Více informací je k dispozici v češtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/03/02/council-agrees-position-on-data-collection-and-sharing-for-short-term-accommodation-rentals/>

Rada se dohodla na vyjednávacím postoji ke smlouvám o finančních službách uzavřeným na dálku

Rada EU se dne 2. března dohodla na svém postoji o směrnici o smlouvách o finančních službách uzavřených na dálku. Nová směrnice aktualizuje stávající právní předpisy EU, konkrétně směrnici z roku 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku, s cílem nastolit rovné podmínky na vnitřním trhu pro finanční služby nabízené na dálku a zároveň zvýšit úroveň ochrany spotřebitele. S rozvojem informačních technologií se zvyšuje počet finančních služeb (úvěry, pojištění, investice nebo penzijní plány), které jsou nabízeny online, a smlouvy o těchto službách jsou uzavírány na dálku. Tento trend, který zesílil během pandemie, si vyžádal změny stávajících právních předpisů.

Návrh Komise předložený dne 11. května 2022 směrnicí z roku 2002 zrušuje a modernizovaná ustanovení pro smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku zavádí do horizontálně použitelné směrnice o právech spotřebitelů. Kromě toho se na finanční služby prodávané na dálku budou vztahovat některé články směrnice o právech spotřebitelů (např. pokud se týká telefonické komunikace, dodatečných plateb, vymáhání a sankcí). S cílem zajistit vysokou úroveň ochrany spotřebitele a zabránit riziku, že v některých zemích dojde ke snížení úrovně této ochrany, navrhuje Rada minimální harmonizaci, pokud jde o předmluvní závazky, která členskými státy umožní mít zavedena přísnější vnitrostátní pravidla, než jsou pravidla stanovená směrnicí. Postoj Rady vyjasňuje oblast působnosti směrnice a její „záchrannou síť“, která má fungovat zejména v případě finančních služeb, jež jsou z

jiných odvětvových právních předpisů vyloučeny nebo na něž se tato směrnice vztahuje pouze částečně. Postoj Rady rovněž do směrnice o právech spotřebitelů doplňuje další ustanovení, která se vztahují na smlouvy o finančních službách uzavírané na dálku. Patří mezi ně ustanovení o telefonních smlouvách, setrvačném prodeji (nevyžádané dodání zboží nebo poskytnutí služeb potenciálním zákazníkům za účelem prodeje) nebo o možnosti členských států zavést do vnitrostátních právních předpisů jazykové požadavky týkající se předsmělných informací. V případě, že obchodník používá online nástroje typu robotického poradenství nebo chatovacích robotů, musí mít spotřebitel právo požádat o lidský zásah, aby porozuměl dopadům, které smlouva může mít na jeho finanční situaci.

Podrobné informace jsou k dispozici v češtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2023/03/02/council-agrees-negotiating-position-on-financial-services-contracts-concluded-at-a-distance/>

Rada přijala přepracovaný právní rámec pro evropské fondy dlouhodobých investic

Rada dne 7. března přijala přepracovaný regulační rámec pro evropské fondy dlouhodobých investic (ELTIF), díky němuž jsou tyto druhy investičních fondů atraktivnější. Fondy ELTIF jsou jediným druhem fondů, které jsou určeny pro dlouhodobé investice a mohou být distribuovány přeshraničně profesionálním i neprofesionálním investorům. Jelikož jsou fondy ELTIF koncipovány tak, aby zajišťovaly dlouhodobé investice, mají dobré předpoklady k tomu, aby pomohly financovat ekologickou a digitální transformaci.

Podrobnější informace jsou k dispozici v angličtině zde: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/european-capital-markets/>

Rada schválila společný postoj k Aktu o datech

Rada přijala dne 24. března společný postoj o návrhu právního předpisu týkajícího se harmonizovaných pravidel pro spravedlivý přístup k datům a jejich využívání (akt o datech). Prostřednictvím posíleného práva na přenositelnost zajistí akt o datech fyzickým osobám i podnikům větší kontrolu nad jejich daty, která budou moci snadno kopírovat či přenášet mezi jednotlivými službami, v nichž jsou tato data vytvářena prostřednictvím inteligentních přístrojů a zařízení. V neposlední řadě pak nový právní předpis posílí postavení spotřebitelů a podniků tím, že jim poskytne možnost vyjádřit se k tomu, jak lze nakládat s daty vytvořenými jejich připojenými výrobky. Nařízení zavádí ochranná opatření proti nezákonnému předávání dat ze strany poskytovatelů cloudových služeb a normy interoperability pro data, která mají být opakovaně používána mezi odvětvími.

Rada prostřednictvím svého znění některé části návrhu Komise pozměnila, mimo jiné pokud jde o tyto aspekty: přesnější vymezení oblasti působnosti nařízení; upřesnění týkajících se vazeb mezi aktem o datech a stávajícími horizontálními a odvětvovými

právními předpisy, jako jsou akt o správě dat a obecné nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR); ochrana obchodního tajemství a práv duševního vlastnictví doplněná odpovídajícími ochrannými opatřeními proti zneužívání; usměrnění, pokud jde o přiměřenou odměnu za zpřístupnění dat a mechanismy pro řešení sporů; zpřesnění formulací týkajících se žádostí o sdílení dat ze strany subjektů veřejného sektoru na základě výjimečné potřeby; a jasnější a šířeji uplatnitelná ustanovení týkající se účinné změny služeb zpracování dat.

Podrobnější informace jsou k dispozici v angličtině zde: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7413-2023-INIT/en/pdf>

Akt o umělé inteligenci finálně schválil Evropský parlament

Evropský parlament dne 13. března schválil Akt o umělé inteligenci. Nařízení, jehož znění bylo předběžně dohodnuto s členskými státy v prosinci, poslanci přijali 523 hlasy (46 bylo proti a 49 se zdrželo hlasování). Cílem přijatého textu je chránit základní práva, demokracii, právní stát a environmentální udržitelnost před vysoce rizikovou umělou inteligencí a zároveň podporovat inovace a zajistit Evropě v této oblasti vedoucí postavení. Nařízení stanoví povinnosti pro umělou inteligenci v závislosti na jejích potenciálních rizicích a míře dopadu. Nová pravidla zakazují některé aplikace umělé inteligence, které ohrožují práva občanů. Týká se to například systémů biometrické kategorizace, která je založená na citlivých charakteristikách, necíleného stahování snímků obličeje z internetu nebo kamerových záznamů za účelem vytvoření databází rozpoznávání obličeje. Zakázány budou také systémy rozpoznávání emocí na pracovišti a ve školách, hodnocení sociálního kreditu osob, prediktivní policejní práce (je-li založena výhradně na profilování určité osoby nebo posouzení jejích charakteristik) a umělá inteligence, která manipuluje s lidským chováním nebo zneužívá zranitelnosti lidí.

Používání systémů biometrické identifikace donucovacími orgány je v zásadě zakázáno, s výjimkou přesného výčtu úzce vymezených situací. Biometrickou identifikaci „v reálném čase“ lze použít pouze tehdy, jsou-li splněny přísné záruky, např. pokud je její použití časově a geograficky omezeno a bylo k němu předem vydáno zvláštní soudní nebo správní povolení. V praxi se to může týkat například pátrání po pohřešovaných osobách nebo předcházení teroristickým útokům. Používání biometrické identifikace až zpětně je považováno za vysoce rizikové a lze se k němu uchýlit pouze po předchozím soudním povolení v souvislosti s trestnými činy.

Jasně povinnosti jsou stanoveny i pro další vysoce rizikové systémy umělé inteligence (vzhledem k tomu, že jejich používání může vést k významnému poškození zdraví, bezpečnosti, základních práv, životního prostředí, demokracie a právního státu). Za vysoce rizikové je považováno například využívání umělé inteligence v oblasti kritické infrastruktury, vzdělávání a odborné přípravy, zaměstnanosti, základních soukromých a veřejných služeb (jako je zdravotní péče či bankovníctví), vymáhání práva, migrace

a správy hranic, spravedlnosti a demokratických procesů (např. ovlivňování voleb). Rizika těchto systémů je třeba posuzovat a snižovat, například prostřednictvím záznamů o jejich používání, úsilí o transparentnost a přesnost a zajištění lidského dohledu. Občané budou mít právo podávat na systémy umělé inteligence stížnosti a znát důvody rozhodnutí, která byla učiněna na základě vysoce rizikových systémů a mají dopad na jejich práva.

Obecné systémy umělé inteligence a modely, na nichž jsou založeny, musí splňovat určité požadavky na transparentnost včetně dodržování autorského práva EU a zveřejňování podrobných shrnutí obsahu použitého pro trénování. Výkonnější modely umělé inteligence pro obecné účely, které by mohly představovat systémová rizika, budou podléhat dodatečným požadavkům, k nimž patří například hodnocení modelů, posuzování a zmírňování jejich systémových rizik a hlášení incidentů. „Deepfakes“, tedy uměle vytvořené nebo zmanipulované obrázky, audio nebo video nahrávky, musí být jako takové jasně označeny. Členské státy budou mít povinnost zajistit, aby měly malé a střední podniky a startupy ještě před uvedením svých produktů na trh možnost vyvíjet a trénovat inovativní umělou inteligenci na tzv. regulačních pískovištích a mohly ji testovat v reálných podmínkách.

Nařízení vstoupí v platnost dvacet dní po vyhlášení v Úředním věstníku a bude plně použitelné 24 měsíců po svém vstupu v platnost, s výjimkou: zákazu nepřijatelných praktik, který se použije šest měsíců po vstupu nařízení v platnost; kodexů správné praxe (devět měsíců po vstupu v platnost); pravidel pro obecné systémy umělé inteligence včetně jejich správy (12 měsíců po vstupu v platnost) a povinností pro vysoce rizikové systémy (36 měsíců).

Text Aktu o umělé inteligenci je k dispozici v češtině zde: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0138_CS.pdf

Evropský zatykáací rozkaz: Respektování práv přes hranice

Dne 24. března zveřejnila Agentura EU pro základní práva (FRA) svou zprávu ohledně průběhu a efektivity řízení o evropském zatykáací rozkazu. Zpráva zkoumá práva obviněných - osob, na které byl vydán zatykááč - a jejich uplatňování v praxi. Může se jednat o podezřelé nebo odsouzené osoby, které uprchly ze země. Zpráva se zabývá tím, co se děje v zemi, která zatykááč vydává, a v zemi, která jej vykonává. Uvádí skutečné problémy, jak je země řeší, a navrhuje v oblasti respektování práv - pro přeshraniční spolupráci je důležitá vzájemná důvěra a uznání mezi vnitrostátními soudními systémy. To však může vést k tomu, že soudci přehlížejí osobní okolnosti, jako je špatný zdravotní stav, jejich rodinná situace nebo podmínky zadržení v zemi, která zatykááč vydala. Země by měly při rozhodování o vydávání posuzovat širší důsledky přeshraničního předávání na práva případ od případu, nebo dokonce zvážit alternativy k zajištění spravedlnosti bez použití zatykááče.

Lidé by rovněž měli mít právní pomoc v zemi, kde byli zatčeni, i v zemi, která zatykááč vydala. V praxi mají často k dispozici obhájce jmenované státem. Jejich právu svobodně si zvolit advokáta může bránit neznalost a nemožnost kontaktovat advokáta

v zemi zatčení. Advokáti mohou mít rovněž nejasnosti ohledně nutnosti právního zastoupení ve vydávající zemi. Právní profesionálové mohou mít nejasnosti ohledně nutnosti jmenovat právníky také ve vydávající zemi. Obvinění buď nevědí o svém právu na obhájce, nebo jim není poskytnuta pomoc při jejich hledání. Členské státy by měly poskytovat právní a policejní školení a pokyny ke všem aspektům příkazu. Členské státy by také měly sestavit a zpřístupnit seznamy advokátů se zkušenostmi s EZR, aby se s nimi obvinění mohli řádně a s dostatečným předstihem poradit.

Obvinění zpravidla obdrží informace o svých právech a o důvodu vydání zatykače. Mohou však být informováni pozdě nebo poskytnutým informacím nemusí plně rozumět. To zdůrazňuje potřebu zjednodušených informací, které se vyhýbají právnímu žargonu. Školení, kontrolní seznamy a pokyny by mohly zajistit, aby policie a obhájci informovali zatčené osoby tak, aby obvinění plně rozuměli řízení.

Obvinění mají obecně přístup k tlumočnickům a překladům, ale jejich kvalita je často nízká. Někdy je to způsobeno krátkými lhůtami a obtížemi při hledání osob, které by překládaly méně rozšířené jazyky. Sdružování tlumočnicků a překladatelů mezi jednotlivými zeměmi a zavedení kontrol kvality by mohlo zlepšit porozumění řízení.

Kompletní zpráva je k dispozici v angličtině zde: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2024-european-arrest-warrant-proceedings_en.pdf

Zpráva FRA: Boj proti greenwashingu a ochrana spotřebitelů

Nová zpráva Agentury EU pro základní práva (FRA) ze dne 7. března se zabývá tím, co by EU a státy měly udělat pro boj proti greenwashingu a pro podporu spotřebitelů při rozhodování na základě informací a s ohledem na životní prostředí. Některé společnosti používají klamavou reklamu nebo marketingové taktiky, aby zvýšily svůj ekologický kredit. Příklady sahají od používání názvů nebo označení výrobků, které zní přirozeněji, i když obsahují škodlivé chemické látky, až po kampaně, které prezentují znečišťující společnosti jako ekologické.

Zpráva FRA ukazuje, jak může přístup založený na lidských právech pomoci v boji proti greenwashingu. Pravidla by měla ztížit uvádění zavádějících ekologických tvrzení ze strany společností a usnadnit spotřebitelům prokázání, že se společnosti podílejí na greenwashingu. Pokuty za klamavá marketingová tvrzení by měly být odrazující, aby společnosti od klamání zákazníků odradily. Tvrzení jako "snížení emisí CO₂" nebo "šetrné ke klimatu" by měla být založena na vědeckých kritériích. Tvrzení o uhlíkové neutralitě a kompenzaci uhlíku by měla být zakázána nebo omezena, pokud nejsou podložena jasnými a ověřitelnými závazky. Společnosti by měly mít povinnost zveřejňovat informace o dopadu svých výrobků a služeb na životní prostředí. Směrnice EU o nekalých obchodních praktikách již umožňuje orgánům řešit zavádějící ekologická tvrzení. Až donedávna se však na greenwashing výslovně nevztahovala, takže výklady směrnice se v jednotlivých členských státech lišily. Nová pravidla EU týkající se ekologických tvrzení by měla poskytnout více jasnosti. V některých zemích dohlíží na různá práva spotřebitelů více orgánů. EU by měla zavést

soudržnější pravidla, aby se předešlo zmatkům a zajistilo se účinné vymáhání. V některých zemích jsou možnosti občanské společnosti podávat žaloby omezené. Členské státy by měly organizacím občanské společnosti usnadnit využívání kolektivních žalob k řešení rostoucího počtu environmentálních nároků ze strany podniků. Členské státy by měly zvyšovat povědomí spotřebitelů a školit úřady, soudce a právníky v oblasti greenwashingu. Měly by také poskytovat pokyny a podporu podnikům, aby jim pomohly dodržovat environmentální povinnosti. Zpráva zkoumá právní předpisy v 10 členských státech EU (Rakousko, Belgie, Bulharsko, Dánsko, Francie, Německo, Itálie, Nizozemsko, Polsko a Portugalsko).

Zpráva je k dispozici v angličtině zde: <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/enforcing-consumer-rights-combat-greenwashing>

Postoj Rady o právním předpisu EU o finančních prostředcích pocházejících z trestné činnosti

Rada EU se dne 29. března dohodla na svém postoji o návrhu směrnice, který má usnadnit přístup vnitrostátních orgánů k finančním informacím. Přístup k finančním informacím je důležitým nástrojem v rámci finančních šetření i v rámci úsilí o vysledování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti. Země EU budou brzy muset v kontextu boje proti praní peněz zpřístupnit prostřednictvím jednotného přístupového místa informace z centralizovaných registrů bankovních účtů. Tyto registry obsahují údaje o tom, kdo je majitelem bankovního účtu a kde je účet veden. Navrhovaný právní předpis by zajistil, aby přístup k těmto registrům měly prostřednictvím jednotného přístupového místa i vnitrostátní orgány činné v trestním řízení. Rada navrhuje jít nad rámec návrhu Komise a požadovat, aby v případě, že finanční instituce sdílejí v rámci vyšetřování záznamy o transakcích (tj. výpisy z bankovního účtu), používaly harmonizovaný formát.

Postoj Rady je k dispozici v angličtině zde: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7901-2023-INIT/en/pdf>

Soudní statistiky za rok 2023: potvrzení strukturálního nárůstu počtu věcí před Soudním dvorem

Soudní dvůr EU zveřejnil dne 22. března své statistiky za rok 2023. Z těchto vyplývá, že došlo ke zvýšení počtu přímých žalob podaných k Soudnímu dvoru (žaloby na neplatnost a žaloby pro nesplnění povinnosti, zejména v oblasti životního prostředí). U předběžných otázek, které byly Soudnímu dvoru předloženy v roce 2023, se nejčastěji jednalo o otázky týkající se prostoru svobody, bezpečnosti a práva (zejména práva na azyl). V uplynulém roce se na Soudní dvůr obracely soudy všech členských států bez výjimky, což svědčí o vitalitě dialogu mezi soudy. Došlo k nárůstu počtu žádostí od soudů Bulharska, Polska a Rumunska.

Pokud jde o Tribunál, byla překročena hranice 20 000 věcí zahájených před Tribunálem od jeho vzniku. Došlo k nárůstu počtu zahájených věcí lze konstatovat zejména v oblasti duševního vlastnictví a hospodářské a měnové politiky (zejména bankovního práva). Zvýšen byl počet ukončených věcí a udržení délky trvání řízení na uspokojivé úrovni (v průměru 18,2 měsíce) díky efektivnímu vyřizování věcí a účinkům zdvojnásobení počtu soudců. Došlo rovněž ke zvýšení počtu věcí ukončených rozšířenými soudními kolegiemi o 5 soudců (123 věcí, tj. +23 %).

Kompletní statistiky jsou k dispozici v češtině zde: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2024-03/cp240059cs.pdf>

JUDIKATURA:

SDEU: Rozsudek Soudního dvora ve věci C-61/22 Landeshauptstadt Wiesbaden, ze dne 21. března 2024

Povinné ukládání dvou otisků prstů do průkazů totožnosti je slučitelné se základními právy na respektování soukromého života a ochranu osobních údajů. Nařízení, v němž je toto opatření stanoveno, však bylo přijato na nesprávném právním základě, takže jej Soudní dvůr prohlásil za neplatné, avšak zachoval jeho účinky nejpozději do 31. prosince 2026, aby evropský normotvůrce mohl přijmout nové nařízení na správném právním základě.

Německý občan zpochybnil u německého soudu rozhodnutí, jímž mu město Wiesbaden odmítlo vydat nový průkaz totožnosti bez zaznamenání jeho otisků prstů. Německý soud žádá Soudní dvůr, aby ověřil platnost unijního nařízení, které stanoví povinnost zaznamenávat do paměťového média průkazů totožnosti dva otisky prstů.

Po důkladném posouzení Soudní dvůr konstatoval, že povinnost zaznamenávat do paměťového média průkazů totožnosti dva úplné otisky prstů představuje omezení základních práv na respektování soukromého života a ochranu osobních údajů, která jsou zaručena Listinou základních práv Evropské unie. Toto zaznamenávání je však odůvodněno cíli obecného zájmu spočívajícími v boji proti výrobě padělaných průkazů totožnosti a zneužití totožnosti, jakož i v zajištění interoperability systémů ověřování. Je totiž vhodné a nezbytné k uskutečnění těchto cílů a není ve vztahu k nim nepřiměřené. Vzhledem k tomu, že umožňuje bojovat proti výrobě padělaných průkazů totožnosti a zneužití identity, může ukládání dvou otisků prstů přispívat jak k ochraně soukromého života dotčených osob, tak šířeji k boji proti kriminalitě a terorismu. Tím, že umožňuje občanům Unie se spolehlivě identifikovat, usnadňuje navíc výkon jejich práva volného pohybu a pobytu v Evropské unii. Cíle sledované tímto ukládáním mají tedy zvláštní význam nejen pro Unii a členské státy, ale i pro občany Unie. Pouhé vložení zobrazení obličeje představuje podle Soudního dvora méně účinný prostředek identifikace, než vložení otisků prstů.

Dotčené nařízení však bylo přijato na nesprávném právním základě, a proto nesprávným legislativním postupem, a sice řádným a nikoli zvláštním legislativním postupem, který vyžaduje jednomyslnost v Radě. Soudní dvůr proto prohlásil nařízení za neplatné. V projednávané věci by však zrušení nařízení s okamžitým účinkem mohlo mít závažné negativní důsledky pro značný počet občanů Unie a jejich bezpečnost v prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Soudní dvůr proto ponechal v platnosti účinky nařízení do doby než v přiměřené lhůtě, a to nejpozději do 31. prosince 2026, vstoupí v platnost nové nařízení, založené na správném právním základě.

Kompletní text rozsudku je k dispozici zde: <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-61/22>

SDEU: Rozsudek Soudního dvora ve věci C-755/21 P Kočner v. Europol, ze dne 5. března 2024

Europol a členský stát, v němž vznikla škoda v důsledku protiprávního zpracování údajů, ke kterému došlo v rámci spolupráce těchto subjektů, jsou za tuto škodu společně a nerozdílně odpovědní.

Kvůli vraždě slovenského novináře Jána Kuciaka a jeho snoubenky Martiny Kušnírové, k níž došlo na Slovensku dne 21. února 2018, prováděly slovenské orgány rozsáhlé vyšetřování. Agentura Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) provedla na žádost těchto orgánů extrakci údajů uložených ve dvou mobilních telefonech, které patřily Mariánu Kočnerovi. Europol uvedeným orgánům zaslal své forenzní zprávy a předal jim pevný disk obsahující extrahované šifrované údaje. V květnu 2019 slovenský tisk zveřejnil informace o M. Kočnerovi pocházející z jeho mobilních telefonů; mimo jiné se jednalo i o přepisy jeho intimní komunikace. V jedné ze svých zpráv kromě toho Europol uvedl, že M. Kočner je od roku 2018 ve vazbě pro podezření z finančního trestného činu a jeho jméno přímo souvisí mimo jiné s tzv. „mafiánskými seznamy“ a s „Panama Papers“.

M. Kočner podal k Tribunálu Evropské unie návrh, kterým se po Europolu domáhal náhrady nemajetkové újmy ve výši 100 000 eur, jež mu údajně vznikla v důsledku protiprávního zpracování jeho údajů. Tribunál rozsudkem ze dne 29. září 2021 žalobu zamítl. Dospěl k závěru, že M. Kočner neprokázal příčinnou souvislost mezi tvrzenou újmou a jednáním Europolu a nedoložil, že tzv. „mafiánské seznamy“ byly vypracovány a vedeny Eupolem. M. Kočner podal u Soudního dvora kasační opravný prostředek.

Soudní dvůr rozsudkem rozhodl, že unijní právo zavádí režim společné a nerozdílné odpovědnosti Europolu a členského státu, v němž vznikla škoda v důsledku protiprávního zpracování údajů, ke kterému došlo v rámci spolupráce těchto subjektů. V první fázi se lze společné a nerozdílné odpovědnosti Europolu dovolávat u Soudního dvora Evropské unie a společné a nerozdílné odpovědnosti dotyčného členského státu se lze dovolávat u příslušného vnitrostátního soudu. Druhá fáze může případně proběhnout před správní radou Europolu a jejím cílem je určit „konečnou

odpovědnost“ Europolu nebo dotyčného členského státu za náhradu škody vyplacenou poškozené fyzické osobě.

K tomu, aby byla v rámci první fáze založena tato společná a nerozdílná odpovědnost, musí dotyčná fyzická osoba prokázat pouze to, že v rámci spolupráce Europolu a dotyčného členského státu došlo k protiprávnímu zpracování údajů, které jí způsobilo škodu. Na rozdíl od toho, co konstatoval Tribunál, není vyžadováno, aby tato osoba prokázala i to, kterému z těchto dvou subjektů lze toto protiprávní zpracování přičíst. Soudní dvůr proto rozsudek Tribunálu v tomto ohledu zrušil. Soudní dvůr pak ve věci sám rozhodl – uvedl, že protiprávní zpracování údajů, k němuž došlo v důsledku zpřístupnění údajů týkajících se intimních rozhovorů M. Kočnera s jeho přítelkyní neoprávněným osobám, vedlo k tomu, že tyto údaje byly slovenským tiskem zpřístupněny veřejnosti. Soudní dvůr konstatoval, že v důsledku tohoto protiprávního zpracování bylo porušeno právo M. Kočnera na respektování jeho soukromého a rodinného života i jeho komunikace, bylo mu ublíženo na cti a zasaženo do jeho pověsti, což mu způsobilo nemajetkovou újmu. Soudní dvůr přiznal M. Kočnerovi náhradu této újmy ve výši 2 000 eur.

Kompletní text rozsudku je k dispozici zde: <https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?num=C-755/21>

ESLP: Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Leka proti Albánii (stížnost č. 60569/09), ze dne 5. března 2024

Evropský soud pro lidská práva rozhodl jednomyslně ve věci Leka proti Albánii (stížnost č. 60569/09), že nedošlo k porušení článku 6 odst. 1 a 3 písm. a), b) a c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (Úmluva).

Stěžovatel Durim Leka je albánský státní příslušník narozený v roce 1983, který je v současné době ve výkonu trestu odnětí svobody - odpykává si doživotní trest ve věznici se zvýšenou ostrahou v Albánii. Stěžovatel byl zatčen na základě tajných nahrávek rozhovorů na policejní stanici za vraždu muže v Šijanské Sarandě. Případ se týkal následného soudního procesu. Stěžovatel byl původně obviněn ze dvou vražd a nezákonného držení střelných zbraní a střeliva, ale obvinění z vraždy bylo později na žádost obžaloby překvalifikováno na loupež s následkem smrti a pokus o vraždu. Konečné rozhodnutí ve věci vydal Ústavní soud v roce 2009, který stížnost stěžovatele zamítl. S odvoláním na čl. 6 odst. 1 a 3 písm. a), b) a c) (právo na spravedlivý proces) Úmluvy si uvedl stěžovatel ve své stížnosti, že řízení proti němu bylo nespravedlivé z důvodu překvalifikování obvinění, omezení přístupu k obhájci a údajného použití důkazů provedených bez přítomnosti obhájce a způsobu provedení identifikace jeho osoby coby pachatele očitým svědkem.

Pokud jde o způsob, jakým byla provedena **identifikace osoby pachatele**, ESLP poznamenal, že je pravda, že oblečení dalších dvou osob v sestavě bylo jiné než oblečení, které měl na sobě stěžovatel, nicméně v projednávaném případě toto nemělo podstatný význam, neboť osoba, která stěžovatele identifikovala jako pachatele, jasně viděla jeho obličej. Nelze tedy říci, že by žalobce poznal stěžovatele podle oblečení, které měl na sobě. Rovněž předtím, než došlo k samotné identifikaci,

uvedla osoba podrobný popis stěžovatele. ESLP rovněž podotkl, že odvolací soud při výčtu důkazů, na jejichž základě prokázal vinu stěžovatele, identifikaci osoby pachatele ani neuvedl. Při posuzování spravedlnosti trestního řízení jako celku ESLP uvedl, že **překvalifikování trestného činu** nezasáhne do práva na obhajobu, pokud má obviněný v rámci přezkumného řízení dostatečnou možnost se hájit. ESLP shledává porušení článku 6 Úmluvy v případech, kdy se skutková podstata původního trestného činu, z něhož byl obviněný obžalován, liší od skutkové podstaty překvalifikovaného trestného činu a obviněný nemá možnost se proti překvalifikovanému trestnému činu bránit. Na druhou stranu v případech, kdy skutková podstata původního trestného činu zahrnovala všechny znaky skutkové podstaty překvalifikovaného trestného činu, ESLP judikuje, že obviněný měl možnost se účinně hájit. Proto informování stěžovatele o překvalifikovaném obvinění až po vynesení rozsudku v této věci nepředstavovalo porušení práv stěžovatele podle článku 6 Úmluvy. Stěžovatel dále namítal, že byl **vyslýchán v nepřítomnosti obhájce** a byl mu **omezen přístup k obhájci**. Orgány uznaly, že neměl prostředky na zaplacení obhajoby, a proto mu byla poskytnuta bezplatná právní pomoc, ale až poté, co bylo vyšetřování ukončeno. Vládní zmocněnec uvedl, že stěžovatel byl informován o svém právu nevypovídat a být zastoupen advokátem, ale rozhodl se přiznat bez přítomnosti advokáta. Stěžovatel se tak vzdal svého práva na advokáta před zahájením soudního řízení. V průběhu soudního řízení byla stěžovateli poskytnuta bezplatná právní pomoc a byl zastoupen advokátem. ESLP posoudil veškerá relevantní kritéria jako je síla ostatních důkazů, zranitelnost stěžovatele, možnost zpochybnit pravost důkazů, kvalitu důkazů, posouzení viny profesionálními soudci a váhu veřejného zájmu a domnívá se, že řízení bylo jako celek spravedlivé. Ačkoli si je ESLP vědom skutečnosti, že velmi přísná kontrola má být uplatněna v případech, kdy neexistují závažné důvody pro omezení práva stěžovatele na obhájce během vyšetřování, domnívá se, že za konkrétních okolností případu nebyla nepřítomnost obhájce během výslechu stěžovatele taková, aby nenapravitelně poškodila celkovou spravedlnost trestního řízení proti němu vedenému. Nedošlo tedy k porušení čl. 6 Úmluvy.

Celé znění rozsudku je k dispozici v anglickém jazyce zde: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-231335>

Odbor mezinárodních vztahů ČAK